

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Civilsamhällesorganisationernas roll som väktare av det allmänna bästa i återhämtningen och återuppbyggnaden av EU:s samhällen och ekonomier efter pandemin

(yttrande på eget initiativ)

(2022/C 323/03)

Föredragande: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	28.4.2021
Rättslig grund	Artikel 32.2 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av sektionen	3.5.2022
Antagande vid plenarsessionen	18.5.2022
Plenarsession nr	569
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	189/1/4

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Det civila samhället och arbetsmarknadens parter är en bro mellan beslutsfattarna och det verkliga livet för dem som de företräder. Att föra en dialog med dessa aktörer är därför ett effektivt sätt för beslutsfattarna att få klart för sig vilka olikartade behov som finns hos personer som tillhör olika samhällsgrupper. Dessutom uppmuntrar det civila samhället alla människor att delta i "medborgardemokratien" för att tycka till om frågor som berör dem.

1.2 I EU är det civila samhället och arbetsmarknadens parter verksamma på flera nivåer. Vissa organisationer verkar på EU-nivå, andra på nationell nivå och ytterligare andra på regional eller lokal nivå. Verksamhetsområdena på alla nivåer kompletterar varandra. När det gäller opinionsbildningsarbete avgörs EU:s fokus i förhållande till de nationella organisationerna ofta av hur de politiska befogenheterna är fördelade mellan EU-nivån och den nationella nivån.

1.3 Det civila samhället som arbetar på gräsrotsnivån kan också spela en roll när det gäller att övervaka genomförandet och effekterna av nya strategier och initiativ. Det civila samhället arbetar dock inte bara med att påverka politiska beslut, det finns också där för att faktiskt tillhandahålla tjänster till de människor det företräder.

1.4 Under covid-19-pandemin och Europas långsamma återhämtning från djupet av denna kris har det civila samhället och arbetsmarknadens parter varit tvungna att anpassa sina roller. Än mer fokus än tidigare har lagts på att tillhandahålla livsviktiga tjänster, slå vakt om de mänskliga rättigheterna och rädda liv, samtidigt som man försökt klara av de utmaningar som organisationerna konfronterats med när det gäller att täcka finansiering och stötta sin egen personal. Med pandemin kom dessutom ett antal nya EU-finansieringsinitiativ, som i sin tur krävt starka insatser från intresseföreträdare för att se till att satsningarna når de mest behövande.

1.5 I nuläget bevittnar vi hur det europeiska civila samhället ställer om från covid-19-krisen till en helt ny kris. Många aktörer i det civila samhället inriktar sig nu på att ta itu med konsekvenserna av den ryska regimen oprovcerade invasion av Ukraina. Många icke-statliga organisationer använder nu t.ex. lärdomarna från krishantering under pandemin för att stödja ukrainska flyktingar, samla in pengar till akuthjälp och hjälpa människor att fly undan den blodiga konflikten som pågår i landet. De arbetar också för att stödja de människor i resten av EU som löper störst risk att drabbas av fattigdom, eftersom bränslepriserna stiger dramatiskt och inflationen skjuter i höjden.

1.6 Det civila samhällets deltagande i den politiska beslutsprocessen är oskiljaktigt kopplat till EU:s värden. I artikel 1 i fördraget om Europeiska unionen anges det att besluten ska "fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt". Det får inte förekomma att man undertrycker den sociala dialogen och dialogen med det civila samhället i EU. Respekten för dessa värden bör vara en förutsättning för att medlemsstaterna ska vara berättigade till EU-finansiering.

1.7 EU bör ha nolltolerans mot medlemsstater där medborgarinflytandet krymper. Ett system där det civila samhällets röst tystas, särskilt personer som har en kritisk syn på hur regeringen agerar, är ett system som aktivt omintetgör engagemanget hos beslutsfattare som tjänar sina medborgares intressen. Det blir i stället ett system där makthavarna endast agerar i eget intresse. Denna strategi utgör ett hot mot demokratin inom EU och är oförenlig med de europeiska värden som beskrivs i Köpenhamnskriterierna ⁽¹⁾.

1.8 Att se till att medlemsstaterna upprätthåller EU:s värden handlar inte bara om att de är öppna för kontakter med det civila samhället, det handlar också om att underlätta det civila samhällets existens även när det kritiserar den förda politiken eller är en politisk motståndare. Alla civilsamhällesorganisationer i EU måste kunna verka fritt och oberoende. Medlemsstater som endast är öppna för dialog, som en ren formalitet, med särskilt utvalda organisationer som sympatiserar med regeringen, är lika skyldiga till odemokratiska metoder som regeringar som inte alls samarbetar med det civila samhället.

1.9 Beslutsfattarna bör se till att det civila samhället deltar på ett meningsfullt sätt och inte bara ytligt. Det innebär att det måste involveras i alla delar av beslutsprocessen. Det innebär att lyssna till det civila samhällets synpunkter under utarbetandet av ny lagstiftning och nya projekt eller initiativ, och regelbundet samråda med det allteftersom dessa tar form, antas och sedan genomförs. Alltför ofta får det civila samhället lämna synpunkter först när lagstiftningen eller projekten nästan är fullbordade. Detta gör det omöjligt för de politiska beslutsfattarna att inkorporera eventuella förslag och skapar ett prejudikat där det civila samhället endast förväntas godkänna de förslag som läggs fram.

1.10 Beslutsfattare på alla nivåer bör göra sina samrådsprocesser lätta att hitta och tillgå. EESK lovordar kommissionens system för offentligt samråd ur den aspekten att det är öppet för alla civilsamhällesorganisationer och enskilda medborgare, och att alla samråd systematiskt offentliggörs på samma webbplats ⁽²⁾. Å andra sidan kan samråden på EU-nivå ibland vara restriktiva när det gäller vilken typ av bidrag de tillåter.

1.11 Det civila samhället har potential att bistå beslutsfattarna i viktiga uppgifter som t.ex. övervakning. Om det civila samhällets roll i övervakningen av genomförandet av nya strategier och initiativ ska tas på allvar bör dock EU och de nationella och lokala myndigheterna bidra till dessa organisationers driftskostnader. Detta är desto viktigare med tanke på osäkerheten kring finansiering och projektmedel på grund av covid-19 samt ökade driftskostnader. För att få bästa möjliga och konstruktiva stöd från det civila samhället är det viktigt att finansieringen av verksamheten och kapacitetsuppbyggnaden inte äventyrar civilsamhällesorganisationernas oberoende.

1.12 Det finns ett antal åtgärder som EU skulle kunna vidta för att ta till sig det civila samhällets synpunkter. EU skulle kunna börja med att fastställa en deltagarstatus. Man skulle också kunna enas om riktlinjer och gemensamma normer för föreningsrätt och rätt till medborgardialog som ska tillämpas i alla relevanta processer, samt ingå en interinstitutionell överenskommelse om medborgardialog. Att erkänna och främja sammanslutningars och icke-statliga organisationers roll i EU:s ram skulle också vara till stor nytta för att förbättra partnerskapet mellan beslutsfattare och det civila samhället på EU-nivå.

1.13 Civilsamhällesorganisationerna har också ett eget ansvar att leva upp till med hänsyn till bra beslutsfattande. För det första bör organisationerna ständigt vara mottagliga för hur verkligheten ser ut för de människor som de företräder och se till att de bedriver en opinionsbildning svarar mot dessa människors behov. Det är särskilt viktigt att främja ungdomars engagemang i det civila samhället och säkerställa en framtid för rörelsen. Det är också av avgörande betydelse att det civila samhället är konstruktivt med sina synpunkter, och tydligt med sina rekommendationer, för att bidra till utarbetandet av ny politik på det sätt som de anser vara bäst för de grupper de företräder. Synpunkterna bör inte bara fokusera på de brister som finns, utan också omfatta konkreta förslag på hur förbättringar kan uppnås.

2. Allmänna kommentarer

2.1 I detta dokument avser termen "det civila samhället" också arbetsmarknadens parter, även om det bör noteras att arbetsmarknadens parter verkar på ett unikt och specifikt sätt när det gäller skyddet av rättigheter. Civilsamhällesorganisationerna verkar också på uppdrag av grupper som inte kan använda sig av rösträtten för att påverka politiken, såsom barn, personer med funktionsnedsättning som nekas rösträtt eller migranter och flyktingar, och främjar deras deltagande i demokratin. Dialogen mellan det civila samhället och de politiska beslutsfattarna är därför avgörande för att förstå samhällets behov och ta fram effektiva politiska åtgärder.

⁽¹⁾ Anslutningskriterier, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/glossary/accession-criteria_en.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/info/consultations_sv

2.2 Oberoende och välinsatta civilsamhällesorganisationer kan ge ovärderliga bidrag till beslutsfattandet. De kan också spela en viktig roll när det gäller att kontrollera ändamålsenligheten hos befintliga strategier och initiativ. Stöd till kapacitetsuppbyggnad är dock väsentligt.

2.3 Inflytandet för det civila samhället krymper drastiskt i vissa delar av EU, och EU-institutionerna måste reagera kraftfullt och kompromisslöst på denna oroande utveckling. Det civila samhällets deltagande i den politiska beslutsprocessen är oskiljaktigt kopplat till EU:s värden. I artikel 1 i fördraget om Europeiska unionen anges det att besluten ska "fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt". Det får inte förekomma att man undertrycker det.

2.4 Uppdelningen av politiska befogenheter mellan EU och nationell, regional och lokal nivå har lett till att det civila samhället är företrätt på olika nivåer. Det finns civilsamhällesorganisationer i EU som särskilt arbetar med politikområden där EU lagstiftar, och andra som är verksamma på nationell, regional eller lokal nivå.

2.5 Två av de största hindren för det civila samhället på alla nivåer tenderar att vara att beslutsfattarna motsätter sig dialog och att det inte finns utrymme för meningsfullt deltagande i alla skeden av beslutsprocessen. Rättsliga bestämmelser bör införas på europeisk och nationell nivå för att undanröja denna typ av hållning.

2.6 Det civila samhället på nationell nivå och EU-nivå spelar en avgörande roll för Europas återhämtning efter pandemin. Ett av de områden där de två nivåerna samordnas är kring hur EU:s medlemsstater investerar medel från faciliteten för återhämtning och resiliens, som har potential att i hög grad förändra hur våra samhällen och ekonomier kommer att se ut under de närmaste åren och årtiondena. Denna process har dock belyst många medlemsstaters otillräckliga åtagande för meningsfulla samråd med det civila samhället, då många organisationer i det civila samhället utsluts eller i bästa fall endast deltar ytligt i utformningen av de nationella planerna för återhämtning och resiliens. Detta beskrevs i en EESK-resolution i februari 2021⁽³⁾. Detta otillräckliga samråd med det civila samhället stod dessutom i strid med skyldigheten enligt artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241⁽⁴⁾ om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens.

3. Hur det civila samhällets deltagande kan leda till smartare beslutsfattande

3.1 Politiska beslutsfattare på alla nivåer ska tjäna medborgarnas intressen och inte tvärtom. Demokratin kan bara fungera korrekt när de som utformar och genomför lagar är lyhörda för och förstår vad de människor som de företräder behöver. Det civila samhällets existens och dess aktiva inkludering och meningsfulla deltagande i beslutsprocessen på alla nivåer är a och o för en effektiv och intelligent styrning.

3.2 Civilsamhällesorganisationerna har till uppgift att förmedla budskap från de människor som de företräder, eller att belysa allmänhetens farhågor, och kanalisera dessa till tydliga och sammanhängande budskap och politiska rekommendationer. Att föra en dialog med det civila samhället är därför ett effektivt sätt för beslutsfattarna att få klart för sig vilka olikartade behov som finns hos personer som tillhör olika samhällsgrupper. Det bidrar till att minimera risken att man förbiser eventuella problem som kan uppstå när politiken genomförs och kan ge insikter och sakkunskap som beslutsfattarna kanske annars inte kan ta del av.

3.3 De politiska beslutsfattarna är mottagliga för vad väljarna vill ha, men en av de viktigaste rollerna för det civila samhället är att företräda grupper som inte har rösträtt. Detta gäller särskilt civilsamhällesorganisationer som arbetar för barns rättigheter, personer med funktionsnedsättning som nekas rösträtt, personer under förmyndarskap samt invandrare och flyktingar som inte har rösträtt i sitt bosättningsland. Det civila samhället försvarar intressena hos de grupper som inte kan framföra sina ståndpunkter genom rösträtten. Dessutom uppmuntrar det civila samhället alla att delta i "medborgardemokratin" för att påverka frågor som rör dem. Utan ett starkt civilt samhälle och dess förmåga att främja engagemanget hos människor från dessa grupper skulle många av dem riskera att förbises ännu mer av beslutsfattarna.

3.4 Civilsamhällesorganisationer som verkar på gräsrotsnivå, särskilt nationella eller lokala civilsamhällesorganisationer, kan också spela en roll när det gäller att övervaka genomförandet och effekterna av nya politiska strategier och initiativ. Övervakning är dock en krävande uppgift som ofta kräver mycket teknisk kunskap. Det är därför viktigt att EU och medlemsstaterna stöttar civilsamhällesorganisationerna med finansiering och tekniskt stöd så att de kan bygga upp sin kapacitet. Dessutom bör kommissionen börja utveckla en strategi för att övervaka hur EU-medel används, en uppgift som kommissionen inte tycks ha kapacitet att hantera på egen hand. I denna strategi bör kommissionen tydligt ange hur den planerar att stödja partner som den arbetar tillsammans med under denna övervakningsverksamhet.

(3) <https://www.eesc.europa.eu/sv/documents/resolution/involvement-organised-civil-society-national-recovery-and-resilience-plans-what-works-and-what-does-not>

(4) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s.17).

4. Det civila samhällets roll på EU-nivå under återhämtningen efter pandemin

4.1 Det civila samhället på EU-nivå avser aktörer som lyfter intressefrågor gentemot EU-institutionerna och de företrädare människor som bor i alla 27 medlemsstater och ofta långt utanför. De spelar en viktig roll för påverkansarbetet på EU:s befogenhetsområden, där det är nödvändigt att inleda en dialog med beslutsfattare på EU-nivå.

4.2 Det civila samhället i EU fokuserar ofta på följande områden: sysselsättning och sociala frågor; ekonomisk, social och territoriell sammanhållning; jordbruk; fiske; miljö; konsumentskydd; transport; transeuropeiska nät; energi; rättvisa och grundläggande rättigheter; migration och inrikes frågor; folkhälsa; utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Det rör sig antingen om politikområden där EU kan föreslå lagstiftning eller där medlemsstaterna kan lagstifta på nationell nivå endast om det inte strider mot befintlig EU-lagstiftning. Det civila samhället och arbetsmarknadens parter fokuserar för närvarande också på politiska initiativ på EU-nivå, såsom den europeiska pelaren för sociala rättigheter⁽⁵⁾ och den europeiska gröna given⁽⁶⁾.

4.3 Många hinder kvarstår när det gäller civilsamhällesorganisationernas opinionsbildning på EU-nivå. Såsom påpekas i EESK:s informationsrapport SOC/639⁽⁷⁾ har EU, till skillnad från andra internationella organisationer, ännu inte skapat någon deltagarstatus för europeiska sammanslutningar och icke-statliga organisationer. Genom Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna garanteras emellertid mötes- och föreningsfriheten, särskilt när det gäller medborgerliga frågor på alla nivåer, inbegripet EU-nivån⁽⁸⁾.

I samband med återhämtningen efter covid-19-pandemin har EU:s civila samhälle påverkat och övervakat hur EU-medel används för att hjälpa människor ut ur krisen.

4.4 Användningen av EU-medel, särskilt i form av faciliteten för återhämtning och resiliens⁽⁹⁾ på 723,8 miljarder euro, har potential att stimulera en social och ekonomisk återhämtning efter covid-19-krisen. Var pengarna investeras är dock ett politiskt val. De nationella planerna för användningen av dessa medel utarbetas av medlemsstaterna, men Europeiska kommissionen har ansvaret för att bedöma och godkänna planerna. EU:s civila samhälle har fortgående varnat kommissionen om problematiska förslag till finansiering i de nationella planerna. Man har belyst de befintliga systemproblemen som avslöjats och förvärrats av pandemin, såsom underinvesteringar i folkhälsa, socialförsäkringssystem och utbildningssystem, och drivit på för att faciliteten för återhämtning och resiliens ska hjälpa till med att lösa detta.

4.5 Flera nationella planer för återhämtning och resiliens har anpassats på begäran av kommissionen, och det har funnits planer som antingen har förkastats eller vars godkännande har frysts⁽¹⁰⁾. Det civila samhället bidrog starkt till att belysa dessa problemområden⁽¹¹⁾. EU-medlen måste riktas till de områden som var under störst tryck och där de flesta dödsoffren och de mest oroande kränkningarna av människors grundläggande rättigheter ägde rum under pandemin. Detta inbegriper finansiering av omställningen från institutionell hälso- och sjukvård, särskilt för personer med funktionsnedsättning och äldre, samt bättre beredskap och resiliens i akutsjukvården för att undvika en upprepning av triagesystemet där vissa grupper nekades sjukhusvård.

4.6 EU-medlen finns också till för att stödja ekonomisk återhämtning och en återgång till arbete för människor som förlorat sitt uppehälle under pandemin. Det uppskattas att sex miljoner arbetstillfällen gick förlorade enbart i EU på grund av covid-19⁽¹²⁾. Alla drabbades dock inte lika mycket av förlorade arbetstillfällen. Arbetsmarknadsparterna har en nyckelroll i att utforma en ekonomisk politik, arbetsmarknadspolitik och socialpolitik som främjar välfungerande arbetsmarknader och därmed skyddar arbetstagarna, inklusive dem som löper störst risk att förlora sin inkomst, samt arbetsgivarna. Det

⁽⁵⁾ Europeiska pelaren för sociala rättigheter, Europeiska kommissionen https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_sv.

⁽⁶⁾ En europeisk grön giv, Europeiska kommissionen, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sv.

⁽⁷⁾ "Inrättande av en europeisk stadga för föreningar och icke-statliga organisationer som omfattar en detaljerad definition av icke-statlig organisation eller europeisk förening" (informationsrapport), Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, <https://www.eesc.europa.eu/sv/our-work/opinions-information-reports/information-reports/creation-european-statute-associations-and-ngos-incorporating-precise-definition-ngo-or-european-association-information>.

⁽⁸⁾ Artikel 12

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_sv

⁽¹⁰⁾ Bulgariens plan godkändes inte och den ungerska planens godkännande frystes.

⁽¹¹⁾ EUT C 517, 22.12.2021, s. 1.

⁽¹²⁾ "COVID-19 has already wiped out 6 million jobs, EU study finds", Coronavirus pandemic News, Al Jazeera.

civila samhället på EU-nivå har också arbetat för att se till att investeringarna riktas till dem som drabbats hårdast. Det civila samhället företräder kvinnor, ungdomar, personer med funktionsnedsättning och personer från etniska minoriteter och har en särskilt viktig roll att spela när det gäller att se till att medlen går till omskolning och stöd till dessa grupper. Detta har civilsamhällesorganisationerna gjort genom att tillsammans med nationella och lokala civilsamhällesorganisationer påverka kommissionens prioriteringar och rekommendationer om användningen av medel, EU:s bedömning av nationella planer och övervakningen av hur medlen används i medlemsstaterna.

4.7 EU håller också på att skapa en hälsounion som kommer att ge unionen större beredskap inför framtida hälsokriser. Hälsounionen kommer att innebära ett antal förändringar i EU:s samordning på områden som kartläggning av läkemedelsbrister och lagerhållning i förväg, testning och godkännande av nya läkemedel och behandlingar samt delning av livräddningsutrustning över gränserna på grundval av behov. Återigen har EU:s civila samhälle en roll att spela när det gäller att se till att den nya planen bättre skyddar de grupper som var mest eftersatta under EU:s och medlemsstaternas pandemihantering. Dessa mål beskrevs i EESK:s yttrande SOC/665⁽¹³⁾. Syftet är att se till att Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) upprättar en europeisk modell för hur läkemedel ska prissättas på ett rättvist, ansvarsfullt och öppet sätt. Det kommer också att inbegripa att verka för att Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar ska ha mandat och resurser för att ta itu med ojämlikhet i hälsa och se till att EU:s hälsoåtgärder riktas till dem som är mest utsatta för risker, och att se till att hälsokampanjer och folkhälsoinformation från EU görs betydligt mer tillgängliga och begripliga för alla under framtida kriser.

4.8 Framtida kriser kommer sannolikt inte bara att orsakas av virus, utan också, eller till och med främst, av naturkatastrofer på grund av klimatförändringarna. EU har en central roll när det gäller att hjälpa medlemsstaterna att minska sina koldioxidutsläpp och att förbereda sig för och gemensamt ta itu med de växande problemen som vi har bevittnat under de senaste åren, t.ex. översvämningar och skogsbränder. Icke-statliga miljöorganisationer har därför en roll att spela när det gäller att hjälpa beslutsfattare att identifiera de områden som är i störst behov av investeringar och att föreslå lösningar för bättre hantering av miljökatastrofer på ett sätt som inte lämnar någon på efterkälken.

5. Det nationella och lokala civila samhällets roll när det gäller att åstadkomma en bättre återuppbyggnad

5.1 I EU-sammanhang finns det ett antal politikområden där ansvaret för opinionsbildning faller helt och hållet på de nationella och lokala civilsamhällesorganisationerna. Precis som för det civila samhället på EU-nivå handlar detta om hur befogenheterna delas mellan EU och dess medlemsstater. I partnerskap med det civila samhället i EU ser nationella och lokala civilsamhällesorganisationer till att alla politikområden täcks in.

5.2 De områden som nationella och lokala civilsamhällesorganisationer därför vanligtvis inriktar sig på är följande: folkhälsa, industrin, kultur, utbildning, ungdoms- och idrottsfrågor, socialt skydd, miljöskydd, socialtjänst, brottsofferstöd, skyddade boenden för våldsutsatta personer, osv.

5.3 Många problem som förvärrats av covid-19 hamnade på det nationella, regionala och lokala civila samhällets bord. Det var i det nationella sammanhanget som beslut fattades om regler för att stoppa spridningen av viruset, hur akutsjukvården skulle tillhandahållas, hur man prioriterar kring vaccinationer, hur undervisningen ska bedrivas för elever och studenter i alla åldrar och hur arbetstagare som förlorade sina jobb kunde få sin inkomst tryggad. Deras verksamhet omfattade också att bekämpa felaktig information om vacciner och lyfta fram risken för diskriminering och ökad fattigdom bland vissa befolkningsgrupper.

5.4 Det är kanske det civila samhället på nationell och lokal nivå som har den mest avgörande rollen att spela när det gäller att hjälpa EU att få en bättre återuppbyggnad, eftersom det medverkar i utformningen av nationell och regional politik och tillhandahåller viktiga tjänster till sina intressegrupper på följande områden:

- Säkerställa att återgången till klassrumsundervisning efter pandemin inkluderar alla elever och studenter.
- Överbrygga den digitala klyftan, särskilt för marginaliserade grupper.
- Se att politiska åtgärder främjar sysselsättning av god kvalitet för dem som för närvarande löper störst risk att utestängas från arbetsmarknaden, särskilt ungdomar, kvinnor, personer med invandrabakgrund och personer med funktionsnedsättning.

⁽¹³⁾ EUT C 286, 16.7.2021, s. 109.

- Stärka de sociala trygghetssystemen och deras förmåga att stödja alla människor när det gäller att upprätthålla en värdig levnadsstandard.
- Säkerställa att den nationella politiken för långvarig vård och omsorg och sociala tjänster fokuserar på samhälls- och familjebaserade alternativ till institutionsvård, där vi såg flest dödsfall under pandemin.
- Verka för politik och investeringar som underlättar migranternas och flyktingarnas integration på arbetsmarknaden och i de sociala trygghetssystemen.
- Det civila samhället är också centralt för att förbättra de ekonomiska och politiska förutsättningarna. Framför allt arbetsmarknadens parter är viktiga när det handlar om att säkerställa tillräckliga inkomster och rättvisa arbetsvillkor genom kollektivförhandlingar.

5.5 Ramen för det civila samhällets formella deltagande i beslutsfattandet varierar mellan medlemsstaterna. Vissa medlemsstater har nationella motsvarigheter till EESK, även om deras befogenheter varierar och ständigt förändras. EESK:s struktur med ledamöter som företräder tre grupper, arbetsgivare, arbetstagare och "Mångfald Europa", är en struktur som skulle kunna efterbildas med framgång på nationell, regional och lokal nivå.

I samarbete med det civila samhället på EU-nivå har nationella organisationer i det civila samhället också spelat en avgörande roll när det gäller att påverka hur faciliteten för återhämtning och resiliens används i medlemsstaterna.

5.6 I sin informationsrapport SOC/639⁽¹⁴⁾ och i sin resolution om det nationella civila samhällets deltagande i arbetet med de nationella planerna för återhämtning och resiliens⁽¹⁵⁾ lovordade EESK den överenskommelse som nåddes i december 2020 mellan Europaparlamentet och rådet om förordningen om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens⁽¹⁶⁾, där det i artikel 18 anges att civilsamhällesorganisationer genom samråd måste delta i utarbetandet och genomförandet av de nationella planerna för återhämtning och resiliens.

5.6.1 Trots hänvisningen i förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens till det civila samhällets deltagande deltog det dock ironiskt nog inte i fastställandet av den del av förordningen som behandlar det civila samhällets deltagande i processen. Det finns heller ingen uttrycklig hänvisning till civilsamhällesorganisationer som stödmottagare, till skillnad från t.ex. små och medelstora företag. Detta har skapat vissa problem när det gäller civilsamhällesorganisationernas deltagande i genomförandet. Det är paradoxalt med tanke på att civilsamhällesorganisationer kommer att spela en avgörande roll under återhämtningen efter covid-19.

5.6.2 I praktiken har dessutom de nationella civilsamhällesorganisationerna, trots vägledning från kommissionen⁽¹⁷⁾, haft stora svårigheter att påverka resultaten av de nationella planerna för återhämtning och resiliens. Ett hinder var att vissa nationella regeringar tycktes ovilliga att involvera det civila samhället i utarbetandet av sina planer. Många regeringar engagerade inte aktivt det civila samhället, vilket krävde att civilsamhällesorganisationerna öppet väjdade till de nationella myndigheterna att låta dem delta. Även när de deltog var den tid som reserverades för samråd med det civila samhället på det hela taget otillräcklig. Detta hindrade en grundlig diskussion och ett lämpligt beaktande av det civila samhällets bidrag till de nationella planerna för återhämtning och resiliens. Resultatet är att ett stort antal medlemsstater visserligen har gett prov på någon form av samråd med det civila samhället, men att det nationella civila samhället alltför ofta inte var verkligt delaktigt i utformningen av de planer som togs fram.

Bryssel den 18 maj 2022.

Christa SCHWENG
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽¹⁴⁾ "Inrättande av en europeisk stadga för föreningar och icke-statliga organisationer som omfattar en detaljerad definition av icke-statlig organisation eller europeisk förening" (informationsrapport), Europeiska ekonomiska och sociala kommittén <https://www.eesc.europa.eu/sv/our-work/opinions-information-reports/information-reports/creation-european-statute-associations-and-ngos-incorporating-precise-definition-ngo-or-european-association-information>.

⁽¹⁵⁾ EUT C 155, 30.4.2021, s. 1.

⁽¹⁶⁾ EUT L 57, 18.2.2021, s. 17.

⁽¹⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/document_travail_service_part1_v2_en.pdf